

CO2-prestatieladder Energiemanagement Actieplan

versie 3.0

CO2-prestatieladder Energiemanagement Actieplan

versie 3.0

Titel: Energiemanagement actieplan		Goedkeuring directie: Goedgekeurd door Wouter ter Horst
Auteurs: Ron Buijns Jakolien Leenders	Datum: april 2025	
Versie: 3.0	Status: definitief	

AL011
april 2025

Inhoud

1	Inleiding	1
2	Organisatie en CO₂-beleid	3
2.1	Organisatie	3
2.2	CO ₂ -Beleid	4
3	Doelstellingen	7
3.1	Doelstelling ten aanzien van inzicht in CO ₂ -emissie	7
3.2	Reductiedoelstellingen voor de periode 2025-2030	9
3.3	Communicatiedoelstellingen	13
3.4	Participatiedoelstellingen	13
4	Implementatie en uitvoering	15
4.1	Rollen en taken	15
4.2	Inzicht in CO ₂ -emissie	17
4.3	Bijstellen Energiemanagement actieplan	18
4.4	Communicatie	18
4.5	Deelname/participatie en ketenanalyse	19
4.6	Documenten	19
5	Controle en aanpassingen	21
5.1	Stuurcyclus	21
5.2	Meldingendatabase	22
5.3	Afwijkingen, corrigerende en preventieve maatregelen	23
5.4	Directiebeoordeling	23
6	Planning en tijdbesteding	25
6.1	Planning	25
6.2	Tijdbesteding	25
	Bijlagen	27
A	Referentietabel NEN-EN ISO 50.001	29
B	Register potentiële maatregelen	31

1 Inleiding

Dit energiemangement actieplan beschrijft het beleid en de reductiedoelstellingen van HKV lijn in water voor haar CO₂-emissie voor 2025-2030. Dit document betreft versie 3.0 en is opgesteld in het kader van certificering op trede 5 van de CO₂-Prestatieladder.

Dit energiemangement actieplan is onderschreven door het hoger management, is gecommuniceerd (intern en extern) en geïmplementeerd. Dit document staat niet op zichzelf, maar vormt een onderdeel in een reeks andere beleidsdocumenten van HKV (zie Bijlage A).

Het energiemangement actieplan omvat het energiebeleid van HKV, een inventarisatie van alle energiestromen, de mogelijkheden tot reductie daarin en een management actieplan voor energiebesparing in de toekomst. Het energiemangement actieplan van HKV is opgesteld conform de richtlijnen in de NEN-EN 50.001 (zie Bijlage A).

Dit energiemangement actieplan heeft de volgende documenten als onderliggende basis:

- Handboek 3.1 (SKAO, externe richtlijnen);
- KMS handboek versie 9.0 (2023), HKV;
- NEN-EN 50.001 Energy management systems.

Opbouw document

Hoofdstuk 2 van dit document beschrijft de organisatie van HKV en de context en uitgangspunten van het CO₂-beleid, waarin de CO₂-prestatieladder en het continue verbeteren centraal staat. We volgen daarbij de Deming Cyclus. Hoofdstuk 3 beschrijft het planning aspect van de Deming Cyclus. Op basis van ons inzicht over de CO₂-footprint over de afgelopen jaren heeft HKV reductiedoelstellingen opgesteld voor de periode 2025-2030. Hierbij is ook een stellingname opgenomen van HKV ten opzichte van sectorgenoten. Ook zijn doelstellingen geformuleerd op gebied van communicatie en participatie. Hoofdstuk 4 beschrijft het 'acting' aspect van de Deming Cyclus. Het hoofdstuk gaat in op de implementatie en uitvoering waarmee we onze doelstellingen willen realiseren. Hoofdstuk 5 beschrijft de controle-mechanismen die we gebruiken voor ons CO₂-beleid en de wijze hoe deze worden gebruikt voor mogelijke aanpassingen van ons beleid en of uitvoering van maatregelen. Het geeft daarmee weer hoe we de onderdelen 'check', 'act' en 'react' van de Deming cyclus invullen. Ten slotte is in Hoofdstuk 6 een overzicht opgenomen van de planning en tijdbesteding van onze activiteiten op gebied van de CO₂-prestatieladder.

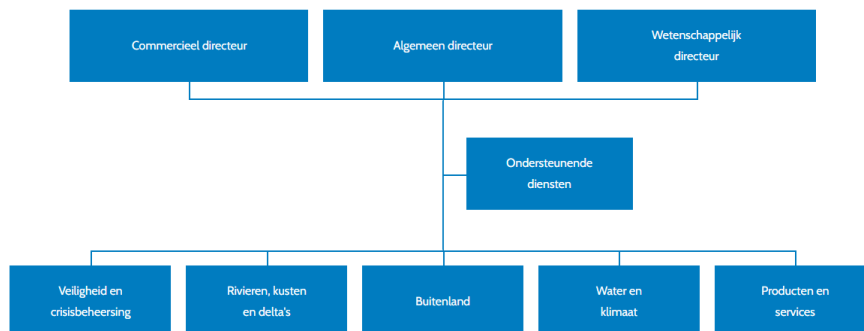
2 Organisatie en CO₂-beleid

2.1 Organisatie

HKV lijn in water (verder aan te duiden als HKV) is een onafhankelijk adviesbureau op het gebied van water en veiligheid. Het bureau is op 1 september 1995 opgericht en heeft de vorm van een besloten vennootschap. HKV richt zich vooral op de projecten waarin een bovengemiddeld beroep wordt gedaan op een innovatieve aanpak en/of een innovatief product. De adviseurs van HKV werken op gebied van waterveiligheid en watermanagement van nu en in de toekomst. De projecten zijn in Nederland en ook in het buitenland. Klanten uit de publieke en private sector gebruiken onze expertise die uiteenloopt van brede, verkennende onderzoeken tot specialistische bureaustudies.

HKV kent, naast de directie, vier adviesgroepen en enkele ondersteunende diensten, zoals het projectsecretariaat, het directiesecretariaat inclusief P&O, systeembeheer, de administratie, het kwaliteitsteam, het MVO-team (inclusief EnMS-team) en ondersteuning marketing. De projecten in het buitenland worden door adviseurs binnen de adviesgroepen uitgevoerd, maar vormen in de organisatie van HKV een aparte categorie (zie het organogram in Figuur 1).

Organogram

Figuur 1. Organogram HKV (ook opgenomen op de van website HKV).

Elke adviesgroep heeft een groepshoofd die verantwoording aflegt aan de directie. Het groepshoofd van de adviesgroepen is verantwoordelijk voor de ontwikkeling van de adviesgroep en de persoonlijke ontwikkeling van de groepsleden.

Het managementteam van HKV wordt gevormd door de directie, de groepshoofden en de projectdirecteuren. Voor een complete taakbeschrijving van alle rollen wordt verwezen naar het kwaliteitshandboek. Deze is voor iedereen te vinden via de intranetpagina van HKV. De specifieke rollen en taken die er bij HKV zijn op gebied van het CO₂-beleid staan beschreven in hoofdstuk 4, paragraaf 4.1.

2.2 CO₂-Beleid

HKV hecht belang aan haar maatschappelijke verantwoordelijkheden en aan de kwaliteit van onze omgeving. Om aan het laatste aspect concreet invulling te geven, zijn wij gecertificeerd voor de CO₂-prestatieladder. Vanaf 2012 is HKV gecertificeerd voor niveau 3 van de CO₂-prestatieladder. Onze ambitie is om ons in 2025 te laten certificeren voor niveau 5 van de CO₂-Prestatieladder.

Met certificering op trede 5 van de CO₂-prestatieladder willen we als HKV aantonen dat:

- HKV inzicht heeft in haar CO₂-emissies;
- HKV inzicht heeft in de CO₂-emissies die vallen onder scope 3 binnen de keten van het advieswerk van HKV;
- HKV beschikt over kwantitatieve CO₂-reductiedoelstellingen voor de eigen organisatie;
- HKV actief bezig is met het zoeken naar mogelijkheden om de CO₂-emissie in de keten van de organisatie van HKV te reduceren;
- HKV intern en extern communiceert over haar CO₂-footprint en reductiedoelstelling(-en) en advies ten aanzien van CO₂-reductie in haar projecten;
- HKV actief deelneemt aan initiatieven rond de reductie van CO₂ in de sector waarin zij opereert.

Hoewel de CO₂-uitstoot maar een indicatie is van de totale milieubelasting, is het voor een adviesbureau wel een relatief belangrijke, omdat de milieubelasting vooral bestaat uit verwarming en stroomverbruik van kantoor, reis kilometers met vliegtuig, auto of openbaar vervoer voor dienstreizen en woon-werkverkeer, en ingekochte goederen. Voor HKV zijn dit dan ook de belangrijkste gebieden waarin reductiemaatregelen kunnen worden getroffen. In ons beleid streven wij voortdurend naar:

- Continue verbetering van de energie-efficiency;
- Het nemen van passende CO₂-reductiemaatregelen;
- Het verbeteren van meten, registreren en controleren van de verschillende CO₂-emissie cijfers;
- Bewustwording van de medewerkers en het actief betrekken van alle medewerkers bij de uitvoering van het CO₂-beleid;
- Regelmatige interne en externe communicatie over de CO₂-emissie, energiebeleid en de voortgang in het behalen van de reductiedoelstellingen;
- Het zorgvuldig beoordelen van compensatie en energiezuinige alternatieven bij alle bedrijfsaspecten, dus zowel in de uitvoering van projecten als in algemene bedrijfsvoering.

Onderdeel van het beleid van HKV is dit energiemanagement actieplan. Het Energiemanagement actieplan geeft richting aan de invulling van HKV op het gebied van CO₂-beleid en beschrijft ook de stuurcyclus hiervan. Dit energiemanagement actieplan wordt jaarlijks geëvalueerd en indien nodig aangepast.

2.2.1 Uitgangspunten CO₂-beleid

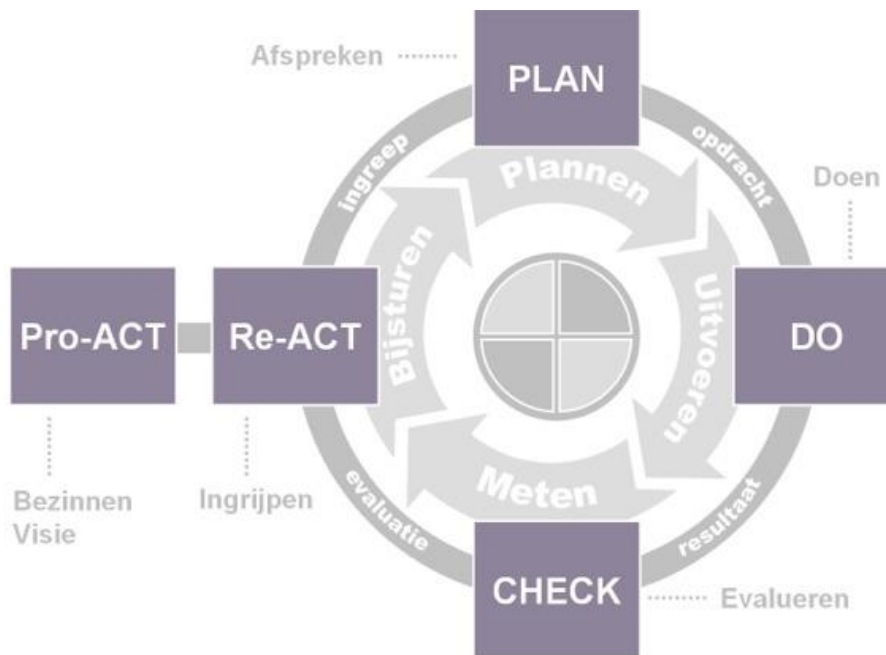
De CO₂-prestatieladder vormt de basis voor het CO₂-beleid van HKV. De uitgangspunten die HKV hanteert bij haar CO₂-beleid zijn:

1. Beheersing en zo mogelijk tijdig bijsturing van de CO₂-footprint;
2. Het (h)erkennen en beheersen van risico's voor optimale resultaten op het gebied van CO₂-reductie;
3. Vergroting van de bewustwording van de medewerkers en andere organisaties en het actief betrekken van alle medewerkers en externen bij de uitvoering van het CO₂ beleid.

Blijven verbeteren

Het eerste uitgangspunt van het CO₂-beleid bij HKV is dat we blijven werken aan het reduceren van onze CO₂ uitstoot. Om dit te doen zijn we voortdurend op zoek naar mogelijkheden om ons beleid en de uitvoering daarvan aan te scherpen. Enerzijds passen we de procedures en registraties aan op de praktijk en anderzijds verbeteren we de praktijk door procedures en registraties aan te passen.

Bij de aanhoudende verbeteringen is de Deming-cyclus (Figuur 2) het uitgangspunt. Deze cyclus is opgebouwd uit vier fases: Plannen, Uitvoeren, Meten en Bijsturen (PDCA-cyclus: Plan, Do, Check, Act). Op diverse niveaus binnen HKV is deze cyclus terug te vinden: projecten, strategische bedrijfsplan, kwaliteitsmanagement en dus ook het CO₂-beleid.

Figuur 2. PDCA-cyclus van Deming.

HKV evalueert CO₂ doelstellingen op organisatieniveau. Als er projecten zijn met een gunningsvoordeel op basis van de CO₂-prestatieladder, zal op projectniveau eenzelfde mechanisme voor continue verbetering worden geïmplementeerd en zullen de doelstellingen op projectniveau worden geëvalueerd.

Op organisatieniveau verbetert HKV zichzelf door eens in de vijf jaar een nieuw bedrijfsplan op te stellen. De strategische doelen en keuzes uit het bedrijfsplan worden jaarlijks geëvalueerd met betrekking tot CO₂-beleid door de directie en besproken met de energiemanager. Daarnaast worden 2x per jaar de risico's en kansen van het CO₂-beleid besproken door de directie en de energiemanager

en met medewerkers gedeeld in het plenair overleg. Dit leidt ertoe dat alle adviseurs alert zijn op nieuwe kansen en op kennis- of productontwikkeling.

Risicobeheersing

Het tweede uitgangspunt is risicobeheersing. Voorbeelden van risico's waarmee rekening dient te worden gehouden, staan in Tabel 1.

Tabel 1. Risico's in CO₂-beleid.

Onderwerp	Risico's	Maatregel(en)
Toename buitenland projecten.	Toename CO ₂ -emissie door vliegverkeer door toename van projecten in buitenland.	<ul style="list-style-type: none"> - Trein voor afstanden korter dan 700 km. - Uitdrukken van CO₂ uitstoot per Buitenland FTE.
Toename CO ₂ uitstoot door uitbreiding HKV (intensivering van projectcontacten (intern en extern).	Toename van aantal dienstreizen.	<ul style="list-style-type: none"> - Uitdrukken van CO₂ uitstoot per FTE (geen maatregel, maar eerlijke rekenmethodiek) - Stimuleren van treinreizen i.p.v. reizen met de auto. - Stimuleren van het gebruik van elektrische auto's i.p.v. diesel en benzine auto's. - Stimuleren van gebruik van videoconferencing als alternatief voor projectoverleg.
Certificering trede 5 ten opzichte van trede 3.	Dit is feitelijk geen toename van CO ₂ uitstoot, maar een breder inzicht in de CO ₂ uitstoot bij trede 5 ten opzichte van trede 3.	<ul style="list-style-type: none"> - Vanaf 2024 is CO₂ uitstoot voor trede 5 inzichtelijk. 2024 nemen we daarom als basisjaar voor verder definiëren van doelstellingen (geen maatregel, maar eerlijke rekenmethodiek).

Bewustwording en communicatie

Het derde uitgangspunt betreft het vergroten van de bewustwording van de medewerkers en het actief betrekken van alle medewerkers en externe partijen bij de uitvoering van het CO₂-beleid. Triviale voorbeelden hiervan voor de medewerkers zijn het actief stimuleren van het gebruik van openbaar vervoer voor woon-werkverkeer en klantbezoek, internationaal op de korte afstanden reizen met de trein, het elektrificeren van het eigen wagenpark en de uitfasering van auto's met fossiele brandstoffen, maar ook het stimuleren van gebruik van videoconferencing als alternatief voor sommige projectoverleggen. Externe partijen worden vooral via de website, nieuwsberichten en het jaarverslag geïnformeerd.

3 Doelstellingen

HKV stelt op basis van een referentiejaar haar reductiedoelstellingen en energiereductie maatregelen op om een vermindering van CO₂ uitstoot te realiseren. Het jaar 2024 is gekozen als referentiejaar. Voor het definiëren van de reductiedoelstellingen en het handelingsperspectief voor maatregelen is een brede analyse gemaakt van HKV als bedrijf, maar ook van de gerealiseerde CO₂ uitstoot in de periode 2011-2023

Paragraaf 3.1 geeft een overzicht van de CO₂ -uitstoot van HKV in het basisjaar 2024. Er is een analyse gedaan naar de CO₂ uitstoot van HKV ten opzichte van sectorgenoten. De reductiedoelstellingen zijn opgenomen in paragraaf 3.2. Om de reductiedoelstellingen te definiëren is een analyse gemaakt naar de reductie die HKV heeft gerealiseerd vanaf 2011 en is deze vergeleken met de doelstellingen voor reductie van CO₂ zoals die in Europa en Nederland zijn gedefinieerd. Doelstellingen op gebied van communicatie en participatie zijn opgenomen in respectievelijk paragraaf 3.3 en paragraaf 3.4.

3.1 Doelstelling ten aanzien van inzicht in CO₂-emissie

Doelstelling van HKV over het inzicht in de CO₂-emissie is:

- Inzicht en controle over de emissiestromen die vallen binnen scope 1, 2 en business travel van de CO₂-prestatieladder;
- Constante verbetering meten en registreren. Het is voor HKV van belang om te beschikken over zo accuraat mogelijke gegevens. De emissie inventaris beschrijft welke onnauwkeurigheden of aannames gedaan zijn m.b.t. de gegevens.

3.1.1 Basisjaar CO₂-uitstoot: 2024

Als basisjaar voor de reductiedoelstelling voor de periode 2025-2030 hanteren we het jaar 2024. Het jaar 2024 is gekozen als basisjaar omdat het representatief is voor de huidige bedrijfsvoering, omvang en werkzaamheden van HKV. Tabel 2 geeft een overzicht van de CO₂-emissie in 2024 voor de verschillende onderdelen van scope 1, scope 2 en scope 3. Business travel is apart opgenomen omdat deze emissiebron voor HKV zeer bepalend is voor de CO₂-emissie. Een uitgebreide analyse en toelichting op deze cijfers is opgenomen in de rapportage van de emissie-inventaris 2024.

De totale CO₂-emissie is kleiner dan 500 ton. HKV is daarmee qua organisatiegrootte een klein bedrijf in kader van de CO₂ prestatieladder. Voor vergelijking tussen jaren drukken we de CO₂-emissie uit in CO₂ uitstoot per FTE. De reductiedoelen worden ook voor CO₂-emissie per FTE opgesteld.

Tabel 2. CO₂-emissie in 2024 (basisjaar).

	CO ₂ -emissie [ton]	CO ₂ -emissie/FTE FTE 2024 = 70,2 [ton/FTE]
Scope 1: Directe emissie	41,7	0,59
1.1: Stationaire verbrandingsapparatuur (CV-ketels)	22,1	0,31
1.3: Gebruik eigen wagenpark (zakelijk verkeer)	7,7	0,11
1.3: Gebruik eigen wagenpark (woon-werk verkeer)	11,9	0,17
Scope 2: Indirecte emissie	4,3	0,06
2.1: Elektriciteitsgebruik	1,2	0,02
2.2: Elektriciteitsgebruik eigen wagenpark	3,1	0,04
Scope 3: Overige Indirecte emissie en Business Travel	130,2	1,85
BT1: Privéauto's voor zakelijk verkeer	31,2	0,44
BT1: Privéauto's voor woon-werk verkeer	9,7	0,14
BT2: OV gebruik voor zakelijk verkeer	0,1	0,00
BT3: Zakelijk vliegen	80,3	1,14
3.1: Ingekochte goederen	8,9	0,13
Totale emissie	173,4	2,51

3.1.2 Stellingname ten opzichte van sectorgenoten

HKV heeft haar basisjaar (2024) vergeleken met die van branchegenoten. Dit is weergegeven in Tabel 3.

Tabel 3. Overzicht CO₂-prestatie per FTE van HKV ten opzichte van branchegenoten.

Bedrijf	Organisatie-grootte CO ₂ prestatieladder	Trede	Periode	CO ₂ uitstoot [ton]	FTE	CO ₂ /FTE [ton/FTE]
HKV	Klein	Ambitie 5	2024	176	70,2	2,51
Witteveen en Bos	Middelgroot	5	2023	2390	1328	1,8
BWZ	Klein	5	2023	40	23,1	1,7
Arcadis	Middelgroot	5	2023	2964	2117	1,4
Tauw	Middelgroot	5	2023	891	786,9	1,1
Infram	Klein	5	2023	141	50	2,8

Uit Tabel 3 blijkt dat HKV een relatief grote uitstoot heeft per FTE in vergelijking met branchegenoten. Nadere analyse laat zien dat dit vooral komt doordat HKV een relatief grote

uitstoot heeft op gebied van vliegen. Voor een bedrijfsomvang van HKV worden er relatief veel projecten in het buitenland gedaan. De uitstoot door vliegen was in 2024 46% van de CO₂ uitstoot bij HKV. Tabel 4 **Error! Reference source not found.** geeft de vergelijking met de branchegenoten weer waarbij de uitstoot van vliegen niet is meegenomen. Nu is te zien dat HKV goed presteert op het gebied van CO₂-uitstoot per FTE in vergelijking met de kleine organisaties.

Tabel 4. Overzicht CO₂-prestatie per FTE van HKV ten opzichte van branchegenoten.

Bedrijf	Organisatie-groote CO ₂ prestatieladder	Trede	Periode	CO ₂ uitstoot [ton] (zonder vliegen)	FTE	[ton CO ₂ /FTE] (zonder vliegen)
HKV	Klein	Ambitie 5	2024	96	70,2	1,3
Witteveen en Bos	Middelgroot	5	2023	1989	1328	1,5
BWZ	Klein	5	2023	40	23,1	1,7
Arcadis	Middelgroot	5	2023	2259	2117	1,1
Tauw	Middelgroot	5	2023	825	786,9	1,0
Infram	Klein	5	2023	141	50	2,8

3.2 Reductiedoelstellingen voor de periode 2025-2030

3.2.1 Historische analyse CO₂-uitstoot HKV en vergelijking met Europese en Nederlandse doelstellingen.

HKV heeft inzicht in de CO₂ uitstoot vanaf 2011. Figuur 3 geeft een overzicht van de realisatie van reductie van de CO₂ uitstoot per FTE voor HKV vanaf 2011 ten opzichte van De EU-lidstaten hebben met elkaar afgesproken dat de EU in 2030 minimaal 55% minder moet uitstoten ten opzichte van 1990. Het streefdoel van Nederland is om 60% minder CO₂ uit te stoten in 2030 ten opzichte van 1990. Deze doelen zijn in Figuur 3 met de blauwe en groene doorgetrokken lijn weergegeven. De uitstoot van HKV is met oranje balken opgenomen, opgesplitst per scope¹. De paarse punten geven de uitstoot per FTE per jaar aan. Met de blauwe punten is de uitstoot weergegeven, gemiddeld over 3 jaren (actueel jaar + 2 voorgaande jaren). De paarse en blauwe gestippelde lijnen geven de trend aan die in de CO₂ uitstoot per FTE bij HKV is te zien.

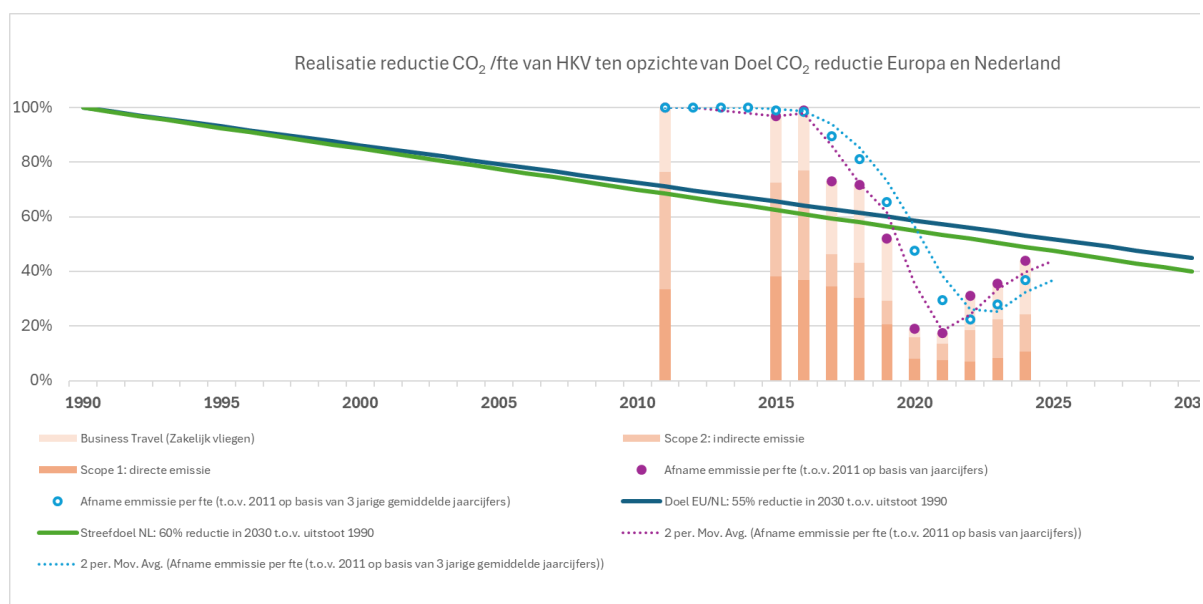
Er vallen een aantal zaken in Figuur 3 op:

- Er zijn 2 significante reducties in CO₂-emissies / FTE te zien:
 - Vanaf 2017 is CO₂ uitstoot gereduceerd door maatregelen aan kantoor en energiecontractmaatregelen
 - In de coronaperiode was de CO₂ uitstoot per FTE laag, doordat er veel vanuit huis gewerkt moest worden en in beperkte mate reis kilometers zijn afgelegd.

¹ Voor vergelijk van het jaar 2024 met de voorgaande jaren is de uitstoot voor de posten die worden meegenomen bij trede 3 in de figuur opgenomen.

- Na corona neemt de CO₂ uitstoot per FTE weer toe. Ten opzichte van 2019 is nog wel een duidelijk reductie waarneembaar. Maatregel die hier vooral aan heeft bijgedragen is de elektrificatie van het eigen wagenpark en het promoten van het OV.
- Ten opzichte van 2011 is de CO₂ uitstoot in 2024 per FTE met 60% gereduceerd.

Figuur 3 laat ook zien dat in de periode na corona (vanaf 2022) de CO₂ uitstoot toeneemt. Dit wordt vooral verklaard door de uitstoot van vliegverkeer. Ook heeft de reis kilometers voor zakelijke dienstreizen hier een factor in.

Figuur 3. Realisatie CO₂-reductie per FTE voor HKV in relatie met Europese en Nederlandse doelstellingen voor CO₂-reductie.

HKV heeft de ambitie om haar werk in het buitenland te vergroten. In de strategische koers is een ambitie opgenomen om 20% van de totale HKV omzet in het buitenland te realiseren. In 2024 was dit 16%. (Het gemiddelde over de jaren 2002, 2023 en 2024 is 10%). Onze buitenlandse projecten zijn doorgaans op meerdere vliegreizen hier vandaan en significant verder dan 700 km. De gemiddelde vliegafstand (enkele reis) voor de buitenland projecten waar HKV in 2024 heeft gewerkt was ± 6,5 duizend km. Aangezien de bestemmingen veelal verder zijn dan 700 km zijn er geen vervoersalternatieven.

Voor onze buitenlandprojecten wordt een zorgvuldige afweging gemaakt over de noodzaak en benodigde frequentie van vliegreizen in het project. Naast een maatschappelijk reden is het financieel gezien ook kostbaar. De vliegreizen die we naar het buitenland maken zijn dus noodzakelijk om ons werk goed uit te kunnen voeren.

Wel zien we mogelijkheden door nog bewuster af te wegen om een deel van de projectoverleggen op afstand te kunnen doen om zo het vliegverkeer binnen projecten te verminderen. Een variatie van het aantal buitenlandse projecten tussen jaren resulteert in een variabel aantal buitenlandse (vlieg)reizen en vliegkilometers. Bij een kleine organisatie als HKV is dit sterk bepalend voor de CO₂ uitstoot. Omdat de omzet van de buitenlandportefeuille sterk bepalend is voor de CO₂ uitstoot wordt de uitstoot van het vliegverkeer uitgedrukt per buitenland FTE. Daarmee kan de uitstoot van vliegen tussen de jaren eerlijk worden vergeleken.

De CO₂ uitstoot van HKV beschouwen we daarom tweeledig:

1. HKV-Nationaal: CO₂-uitstoot voor kantoor en projecten in binnenland, uitgedrukt in CO₂ uitstoot per FTE².
2. HKV-Internationaal: CO₂-uitstoot door zakelijk trein- en vliegverkeer voor projecten in het buitenland, uitgedrukt in CO₂ uitstoot per buitenland FTE.

3.2.2 Reductiedoelstelling CO₂-uitstoot HKV

De doelstelling van HKV is om in de periode 2025-2030 de CO₂ uitstoot per FTE voor Nationaal en Internationaal jaarlijks met 2% te verminderen ten opzichte van 2024. In Tekstbox 1 is de CO₂ reductiedoelstelling van HKV nader gespecificeerd. Er is bewust gekozen om de energiedoelstellingen tot 2030 te definiëren omdat het handelingsperspectief voor HKV om het energieverbruik te verminderen op korte termijn relatief beperkt is, onderhevig kan zijn aan onverwachte fluctuaties en sterk wordt bepaald door de omvang van het bedrijf en de locatie van onze opdrachtgevers.

HKV Nationaal: Het doel van HKV is om in de periode 2025-2030 de CO₂ uitstoot per FTE te reduceren met 10% ten opzichte van het referentiejaar 2024. Dit betekent een gemiddelde CO₂-reductie per FTE van 1.7% per jaar.

HKV Internationaal: Het doel van HKV is om in de periode 2025-2030 de CO₂ uitstoot per buitenland FTE te reduceren met 10% ten opzichte van het referentiejaar 2024. Dit betekent een gemiddelde CO₂-reductie per buitenland FTE van 1.7% per jaar.

Tekstbox 1. CO₂ reductiedoelstelling van HKV.

De CO₂-reductiedoelstellingen zijn per scope uitgesplitst in **Error! Reference source not found.** opgenomen.

Tabel 5. Reductiedoel-stellingen.

Reductiedoelstelling
Scope 1: Directe emissies
<ul style="list-style-type: none"> • Reductie van 50% CO₂ uitstoot per FTE in het gebruik van het eigen wagenpark voor zakelijke dienstreizen en woon-werk verkeer in de periode 2025-2030, ten opzichte van 2024. Dit betekent een gemiddelde reductie van 8,3% per jaar.
Scope 2: Indirecte emissies
<ul style="list-style-type: none"> • Reductie van CO₂ uitstoot per FTE met 100% voor het elektriciteitsgebruik van de kantoren in de periode 2025-2030, ten opzichte van 2024. • Toename van elektrische auto's in het eigen wagenpark; 100% van de auto's in eigen wagenpark is elektrisch in 2030 (in 2024 was dit 60%).
Scope 3: Indirecte emissies en Business Travel
<ul style="list-style-type: none"> • Reductie CO₂ uitstoot per FTE van 5% voor zakelijk verkeer met privéauto's in de periode 2025-2030, ten opzichte van 2024. Dit betekent een gemiddelde reductie van 0,8% per jaar. • Reductie CO₂ uitstoot per buitenland FTE van 10% in 2030 ten opzichte van 2024 door zakelijk vliegen. Dit betekent een gemiddelde reductie van 1,7% per jaar.
<p>Bovenstaand eerst punt levert een 0.8% reductie op in 2025 een uitstoot van 31.15 ton en wordt hiermee 30.90 ton. Het tweede punt leidt tot 1.7% reductie op een uitstoot van</p>

² Dit is het totaal FTE dat bij HKV werkt vermindert met het FTE buitenland.

Reductiedoelstelling

80.33 ton in 2025 en wordt 78.96 ton. Hiermee wordt de gesommeerde uitstoot van 111.48 ton teruggebracht naar 109.87 ton in 2025, wat neerkomt op een reductie van 1.45% in 2025.

- Reductie CO₂ uitstoot per FTE van 10% voor de inkoop van goederen met een doorlooptijd van kleiner dan 5 jaar. Dit betekent een reductie van 1,7% per jaar.

Doelstelling voor projecten met gunningsvoordeel

Bovenstaande doelstellingen zijn van toepassing op alle projecten van HKV, dus ook de projecten die worden verkregen waarbij sprake is van gunningsvoordeel. Hierbij wordt de totale CO₂ uitstoot van het project geschaald aan de hand van de projectomvang ten opzichte van de bedrijfsomzet.

Tot nog toe heeft HKV geen projecten met gunningsvoordeel gehad. Wel is in april 2020 een raamcontract met waterschap AA en Maas getekend waarbij certificering op de CO₂ prestatieladder vereist is. Binnen dit raamcontract zijn nog geen projecten gegund. Als er wel projecten zullen worden uitgevoerd binnen dit raamcontract zijn de volgende energiestromen relevant: scope 1: eigen wagenpark, scope 2: elektriciteitsgebruik door elektrische auto's en Business travel: zakelijk verkeer met privéauto's en OV.

3.2.3 CO₂ reductiemaatregelen

Uit de CO₂-emissie inventaris, voorgaande analyse van de historische CO₂ uitstoot, en een brainstormsessie reductiemaatregelen met de directie van HKV zijn doelstellingen en reële reductiekansen en maatregelen geïdentificeerd. Voor HKV betreft dit vooral maatregelen op het gebied van mobiliteit: Het uitfaseren van auto's met fossiele brandstoffen uit het wagenpark. Daarnaast blijft HKV haar medewerkers stimuleren het openbaar vervoer te gebruiken, het wagenpark wordt steeds zuiniger en er zijn goede mogelijkheden voor videoconferencing.

De geplande maatregelen voor de periode 2025-2030 zijn opgenomen in Tabel 6. In de tabel is ook opgenomen in welke mate we de CO₂-emissie verwachten te reduceren met die maatregel. Eindverantwoordelijke voor het nemen van de maatregelen ligt bij de directie. Het MVO-team en in het bijzonder de energiemanager hebben daarin een uitvoerende rol (zie ook paragraaf 4.1). Bij deze geplande maatregelen is per maatregel/doelstelling aangegeven in welk jaar de maatregel naar verwachting gerealiseerd gaat worden. In geval er 'doorlopend' is opgenomen is de maatregel al wel geïmplementeerd, maar betreft het een maatregel die doorlopend aandacht om actie vraagt.

Tabel 6. Overzicht geplande maatregelen voor reductie van CO₂.

Maatregel	Inzet per	Inschatting reductie effect op dat onderdeel
Scope 1: Directe emissie		
1.1: Stationaire verbrandingsapparatuur (CV-ketels)		
Efficient gebruik kantoor	doorlopend	2%
1.2: Gebruik eigen wagenpark		
Uitfaseren auto's fossiele brandstoffen	2019/doorlopend	50%
Stimuleren gebruik van OV met NS business cards	doorlopend	1%
Balans reis km en video afspraken	doorlopend	2%
Scope 2: Indirecte emissie		
2.1: Elektriciteitsgebruik		
Inzet op micromaatregelen	doorlopend	
Bij aanschaf apparatuur naar energiezuinige alternatieven	doorlopend	
elektrische auto's in wagenpark ipv diesel/benzine	doorlopend	toename
Contract kantoor Delft naar groene stroom	2025	100%
Scope 3: Overige indirecte emissie en Business Travel		
BT: Privé autos voor zakelijk en woon werk verkeer		
BT: Zakelijk en woon-werkverkeer met OV		
Balans reis km en video afspraken	doorlopend	2%
Meenemen van woonplaats medewerkers bij selectie voor projecten	onderzoeken	
Stimuleren gebruik van OV met NS business cards	doorlopend	1%
BT: Zakelijkvliegen		
Vliegreizen < 700 km met de trein	doorlopend	
Balans reis km en video afspraken	onderzoeken	2%
3.1: Overig		
Rouleren bezetting CO ₂ /MVO-team (verbreden bewustwording onder medewerkers)	2017/doorlopend	geen - bewustwording
Onderzoeksprojecten energie	2024/2025	geen - bewustwording
paragraaf MVO/CO ₂ opnemen in offertes en projectdocumenten	onderzoeken	geen - bewustwording
doppen sparen, plastic scheiden	2019/doorlopend	geen - bewustwording
Fairphone als werkmobiel	2020	geen - bewustwording
Bij aanschaf apparatuur naar energiezuinige alternatieven	doorlopend	

Naast deze geplande maatregelen houden we permanent een register bij van mogelijke maatregelen waarvan we de effectiviteit gaan onderzoeken. Dit register komt als volgt tot stand:

- Bij interne-communicatiemomenten roepen we de medewerkers regelmatig op om ideeën voor verdere CO₂-reductie bij het energieteam te melden. Deze ideeën worden bijgehouden in een kansenregister.
- Bij het CO₂-team overleg, eens per kwartaal, worden nieuwe ideeën besproken. Door het team als kansrijk aangemerkte maatregelen worden in het register van mogelijke maatregelen opgenomen en onderzocht op haalbaarheid.
- Daarnaast worden in het register mogelijke maatregelen opgenomen, die worden opgedaan in ons netwerk of bij participatie-activiteiten.

3.3 Communicatiedoelstellingen

Doelstelling van HKV over het transparantie en communicatie is:

- Structureel en helder communiceren over onze CO₂-emissie inventaris, reductie activiteiten en participatieprojecten.

3.4 Participatiedoelstellingen

Doelstelling van HKV ten aanzien van participatie is:

- Binnen een relevant project met meerdere partners CO₂-reductie als ontwerpcriterium bij de projectuitvoering nemen en hierover te communiceren.

4 Implementatie en uitvoering

De volgende stap om efficiënt om te gaan met energie is de uitvoeringsfase. De opgestelde reductiemaatregelen worden binnen de organisatie uitgevoerd en gecommuniceerd. Dit hoofdstuk geeft eerst een overzicht van de rollen en taken met betrekking tot de uitvoering van het CO₂-beleid bij HKV (paragraaf 4.1). Vervolgens wordt de wijze van het bepalen van de CO₂-emissie beschreven (paragraaf 4.2). Op basis van de geconstateerde emissie wordt de uitvoering mogelijk aangepast (paragraaf 4.3). Ook zijn activiteiten benoemd op gebied van communicatie (paragraaf 4.4) en participatie (paragraaf 0.). Paragraaf 4.6 geeft een overzicht van de documenten die in het hele proces worden opgesteld.

Het volgende hoofdstuk beschrijft de wijze waarop deze activiteiten worden gecontroleerd en indien nodig aangepast.

4.1 Rollen en taken

Tabel 7 geeft een overzicht van de rollen en taken in het CO₂ beleid van verschillende functies bij HKV. Tabel 7 laat zien dat er verschillende functies/ personen betrokken zijn.

<p>Directie (Wouter ter Horst)</p> <p>De directie bepaalt het te voeren beleid, doet investeringen en stelt financiële middelen beschikbaar voor de uitvoering van het CO₂ beleid. Zij communiceert zowel intern als extern over het beleid. De verantwoordelijkheid voor de uitvoering van de reductiemaatregelen ligt bij de directie van HKV, bij de algemeen directeur. De algemeen directeur stelt het energiemangementreductieplan vast. Ieder jaar schrijft de energiemanager een emissierapportage (zie paragraaf 4.2). De energiemanager evalueert ook jaarlijks of aanpassingen aan het energiemangementactieplan, communicatieplan of keteninitiatieven nodig is. Op basis van de analyse van de energiemanager stelt de algemeen directeur een directiebeoordeling omtrent de efficiëntie en effectiviteit van de reductiemaatregelen op. De algemeen directeur heeft ook een ambassadeursrol ten aanzien van het CO₂ beleid. Hij besteedt er regelmatig aandacht aan in de werkoverleggen en andere overlegorganen. De algemeen directeur is onderdeel van het MVO-team en heeft ten minste 2x per jaar overleg met de energiemanager aangaande het CO₂ beleid in het directieoverleg.</p>
<p>Energiemanager (Ron Bruijns)</p> <p>De energiemanager is aanspreekpunt voor de medewerkers met betrekking tot (de uitvoering van) het energiebeleid. De energiemanager is verantwoordelijk voor de operationele uitvoering van het CO₂ beleid en voert daarover minimaal twee keer per jaar overleg met de directievertegenwoordiger.</p>
<p>Medewerker marketing (Alet Nijhof)</p> <p>De medewerker marketing is verantwoordelijk voor het opstellen en het uitvoeren van het communicatieplan (zie ook paragraaf 4.4). Ook levert de medewerker marketing informatie over de buitenland projecten op basis waarvan het buitenland FTE kan worden bepaald.</p>
<p>Interne auditor</p> <p>De interne auditor heeft de verantwoordelijkheid om op de hoogte te zijn van het handboek en de algemene ontwikkelingen rond de CO₂-prestatieladder. Het MVO/ CO₂-team heeft de verantwoordelijkheid om de interne auditor van eventuele wijzigingen op de hoogte te stellen.</p>
<p>Administratie (Melanie van 't Riet)</p> <p>De administratie is binnen de CO₂-prestatieladder verantwoordelijk voor de administratie van verbruiksgegevens. De administratie ondersteunt daarin de energiemanager. De administratie zorgt voor:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Overzicht van verbruiksgegevens (brandstof/elektriciteit) van het wagenpark van HKV (leaseauto's); • Overzicht van gereden autokilometers voor dienst- en woon/werk reizen; • Overzicht van gereden OV-kilometers (trein, bus en metro); • Registratie verbruik gas en stroom van de HKV-vestigingen binnen de scope.
<p>Secretariaat</p> <p>Het secretariaat is binnen het CO₂ beleid verantwoordelijk voor de administratie van verbruiksgegevens. De administratie ondersteunt daarin de energiemanager. Het secretariaat zorgt voor registratie van alle vluchten voor dienstreizen en internationaal treinverkeer.</p>
<p>Personeelsadministratie (Carina Franco en Suzanne Torrombacco)</p> <p>De personeelsadministratie is binnen het CO₂ beleid verantwoordelijk voor de toelevering van het aantal FTE. Dit om verbruiksgegevens te kunnen normaliseren naargelang het aantal FTE. De personeelsadministratie ondersteunt daarin de energiemanager. De personeelsadministratie zorgt voor: FTE per halfjaar en per kalenderjaar. Ook is personeelsadministratie verantwoordelijk voor inkoop van telefoons.</p>
<p>Systeembeheer</p> <p>Systeembeheer is binnen het CO₂ beleid verantwoordelijk voor de inkoop van laptops en ICT apparatuur.</p>
<p>Medewerkers</p> <p>Alle medewerkers zullen de werkzaamheden uitvoeren volgens het opgestelde beleid en de op dat moment geldende procedures. Zij worden geacht om mee te denken en voorstellen te doen ten aanzien van verbeteringen op het gebied van energie-efficiency.</p>

Tabel 7. Overzicht Rollen en taken binnen het CO₂ beleid.

4.2 Inzicht in CO₂-emissie

HKV stelt halfjaarlijks en jaarlijks een CO₂-emissie inventaris op om haar verbruik in kaart te brengen en de voortgang m.b.t de CO₂-reductie doelstellingen te monitoren. De emissie-aspecten van scope 1, 2 en 3 worden volgens het CO₂-Prestatieladder protocol van SKAO weergegeven.

Voor auto's worden het aantal kilometers en verbruik geregistreerd omdat we enerzijds het aantal reiskilometers willen beperken, maar ook het gebruik van zuinige vervoermiddelen bevorderen. Praktisch punt hierin is dat van leaseauto's het totale brandstofverbruik en zakelijke reiskilometers worden geregistreerd, maar van de privéauto's alleen de zakelijke en woon-werk reiskilometers.

In het rekenmodel dat HKV gebruikt om de CO₂-emissie inventaris te berekenen zijn de conversiefactoren opgenomen zoals die zijn aangeleverd door het Handboek CO₂-Prestatieladder versie 3.1 (www.co2emissiefactoren.nl). Voordat de inventarisatie voor de betreffende periode wordt uitgevoerd, worden de conversiefactoren door de energiemanager gecontroleerd en waar nodig aangepast in het rekenmodel.

In Tabel 8 wordt weergegeven hoe en hoe vaak de energieaspecten gemonitord, gemeten en beoordeeld worden.

Tabel 8. Monitoring CO₂-emissie per energieaspect.

Energieaspect	Energiestroom	Meetmoment	Data
Stationaire verbranding apparatuur	Aardgas (m ³)	Jaarlijks	Meterstanden
		Elke 6 maanden	Meterstanden
Gebruik eigen wagenpark (voor zakelijk en woon/werk verkeer)	Personenwagen benzine [liter]	Elke 6 maanden	Uitdraai website MKB-brandstof passen
			Km registratie medewerkers via administratie
	Personenwagen diesel [liter]	Elke 6 maanden	Uitdraai website MKB-brandstof passen
			Km registratie medewerkers
Elektriciteitsverbruik	Ingekochte elektriciteit [in kWh]	Jaarlijks	Meterstanden
		Elke 6 maanden	Meterstanden
Privéauto voor zakelijk en woon/werk verkeer	Km	Elke 6 maanden	Km registratie medewerkers via administratie
OV vervoer voor zakelijk verkeer	Km	Elke 6 maanden	NS-website rapportage
Zakelijk vliegen	Vliegtuig in km	Elke 6 maanden	Mailregistratie tickets via secretariaat
Elektriciteitsverbruik	Ingekochte elektriciteit [in kWh]	Jaarlijks	Meterstanden
		Elke 6 maanden	Meterstanden

4.3 Bijstellen Energiemanagement actieplan

Twee keer per jaar wordt de CO₂-emissie en de voortgang in de reductiedoelstelling door de energiemanager gemonitord en besproken met de directieverantwoordelijke. Op basis hiervan worden door de directieverantwoordelijke samen met de energiemanager corrigerende of nieuwe preventieve reductie-maatregelen geformuleerd, De opgestelde doelstellingen en energie-reductiemaatregelen zijn SMART opgesteld. Voor de periode 2025-2030 zijn de doelstellingen opgenomen in dit energiemanagementreductieplan. Jaarlijks wordt beoordeeld of wijzigingen noodzakelijk zijn.

Hoofdstuk 5 beschrijft uitgebreider de stuurcyclus voor het bijstellen van de uitvoering van reductiemaatregelen. Periodiek worden de doelstellingen en energiereductie-maatregelen intern en extern gecommuniceerd (zie paragraaf 4.4 en het Communicatieplan).

4.4 Communicatie

HKV beschikt over een communicatieplan waarin communicatie rondom de CO₂-emissie inventaris en de reductie beschreven staat. Hierin worden ook de doelgroepen en communicatiemiddelen benoemd die worden ingezet. Verantwoordelijk voor de uitvoering van dit communicatieplan is de medewerker marketing en communicatie Alet Nijhof.

Interne communicatie

Bij het verlagen van de CO₂-uitstoot zijn de eigen medewerkers van HKV de sleutel tot het succes. Het doel van onze interne communicatie is het bewustzijn en de betrokkenheid van medewerkers te vergroten, hen aan te sporen een actieve bijdrage te leveren om CO₂-uitstoot te reduceren en hen te informeren over de doelstellingen en de voortgang.

Externe communicatie

Naast het uitdragen van de ambities van HKV en bereikte resultaten is het doel van de externe communicatie ook om het bewustzijn en betrokkenheid van externe relaties te vergroten. Maar ook hen te inspireren, zodat deze ook een actieve bedrage kunnen leveren aan CO₂-reductie. Het uitgangspunt is zoveel mogelijk communicatiemiddelen op duurzame basis te gebruiken.

Kansenregister

De ideeën en kansen die op basis van de communicatie worden opgedaan worden door het jaar geregistreerd in een kansenregister dat wordt beheerd door de energiemanager. Het kansenregister is voor iedere medewerker toegankelijk via de netwerkschijf, hierover zal ook intern worden gecommuniceerd. Vanuit de geregistreerde kansen wordt elk kwartaal gekeken welke onderdelen in aanmerking komen voor het formuleren van doelstellingen en reductiemaatregelen.

4.5 Deelname/participatie en ketenanalyse

Overzicht sector- en keteninitiatieven

HKV is nauw betrokken bij wat branchegenoten doen doordat we veel met branchegenoten samenwerken. HKV is aangesloten bij verschillende sector- en keteninitiatieven, middels lidmaatschappen of samenwerkingsverbanden. Een overzicht van deze initiatieven is opgenomen in het document "Sector en keteninitiatieven", en omvat:

- WNF;
- Ecoshape/Building with Nature;
- Promotieonderzoek Balanceren van het elektriciteitsnetwerk met het Nederlandse watersysteem;
- Operationaliseren energie optimalisatie waterschappen.

Deelname sector- en keteninitiatieven

Om deel te nemen aan deze initiatieven reserveert HKV budget. Dit omdat wij het uitwisselen en opdoen van kennis en informatie rondom CO₂-reductie en een duurzame wereld belangrijk vinden. Circa 10% van de jaaromzet wordt geïnvesteerd in kennis en ontwikkeling, waarbij het aansluiten bij dit soort initiatieven onderdeel van is. Bij de andere genoemde initiatieven met actieve bijdrage in het document "Sector en keteninitiatieven" wordt minstens 4 dagen per initiatief besteed (wat staat voor circa 4000 Euro ex BTW). Om deelname aan deze initiatieven te bewijzen worden de documenten in het CO₂-dossier bij het participatieonderdeel bewaard.

Ketenanalyse

HKV heeft 2 ketenanalyse uitgevoerd:

1. Interne ketenanalyse: analyse naar aanschaf van kapitaalgoederen en de uitstoot daarvan
2. Externe ketenanalyse: analyse naar verschillende maatregelen bij een advies project, waarmee we bij externen (opdrachtgevers, andere adviesbureau's, andere externen) invloed kunnen uitoefenen op CO₂ uitstoot. omdat dit uitstoot van verschillende maatregelen significant groter kan zijn dan de gehele uitstoot van HKV in een heel jaar.

Deze ketenanalyses zijn opgenomen in het document "Ketenanalyse HKV" in onderdeel A.

Kansenregister

De ideeën en kansen die op basis van de communicatie worden opgedaan worden doorlopend het jaar geregistreerd in een kansenregister dat wordt beheerd door de energiemanager. Het kansenregister is voor iedere medewerker toegankelijk via de netwerkschijf, hierover zal ook intern worden gecommuniceerd. Vanuit de geregistreerde kansen wordt elk kwartaal gekeken welke onderdelen in aanmerking komen voor het formuleren van doelstellingen en reductiemaatregelen.

4.6 Documenten

De energiemanager beheert de interne en externe documenten die betrekking hebben op de CO₂-Prestatieladder. Tabel 9 geeft een overzicht van de documenten en bijbehorende (achtergrond)gegevens. De actuele versies van de documenten zijn beschikbaar via de website van HKV en zijn ook opgeslagen op de netwerkschijf bij alle gegevens over de CO₂-prestatieladder.

De algemeen directeur geeft zijn goedkeuring voor (aanpassingen in) een document. Deze goedkeuring is tevens de vrijgave van het document (zie paragraaf 5.4).

De energiemanager beheert digitaal één exemplaar van alle vervallen interne documenten met bijbehorende informatie. De externe documenten worden naar behoefte bewaard en overige documenten worden vernietigd. De gearchiveerde documenten worden voor tenminste vijf jaar bewaard en zijn in te zien bij de beheerder van het document.

Tabel 9 geeft een overzicht van de rapportages en bijbehorende documenten die HKV heeft voor de CO₂-prestatieladder.

Tabel 9. Overzicht rapportages en documenten van HKV m.b.t. CO₂ prestatieladder.

Eis [SKAO]	Rapportage	Vigerende versie	Bijbehorende documenten
5.A.2	Emissie-inventaris	Elk halfjaar en heel jaar	Brongegevens, Rekenmodel, emissiefactoren ³ , Energiebeoordeling
5.B.3	Energiemanagementplan	V3.0	Meldingendatabase managementplan
3.C.2	Communicatieplan	V2.0	Planning Kansenregister
3.D.2	Sector en keteninitiatieven	V2.0	Kansenregister

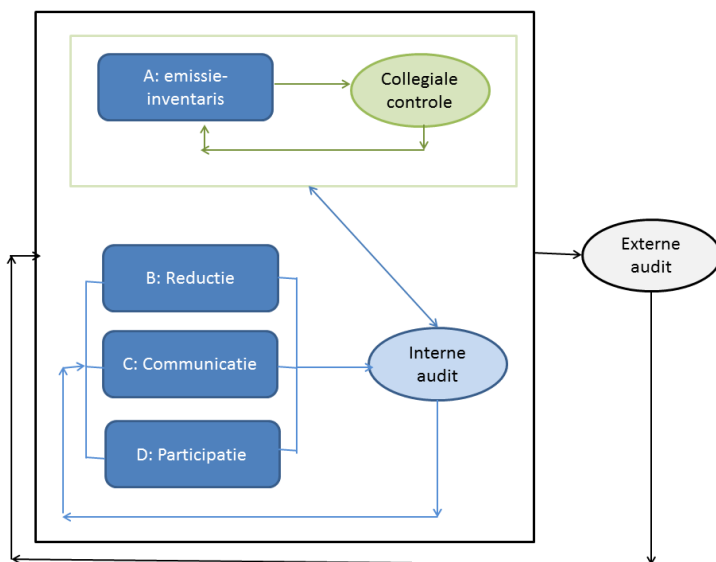
³ www.co2emissiefactoren.nl.

5 Controle en aanpassingen

In de controlefase wordt gecontroleerd of de verwachte reductiedoelstelling behaald is. Hoe het komt dat er afwijkingen zijn in het verwachte resultaat, en of er andere maatregelen nodig zijn om tot het gewenste resultaat te komen.

5.1 Stuurcyclus

Op basis van dit energiemangement actieplan wordt de CO₂ uitstoot per jaar systematisch beoordeeld en de (significante) energiestromen in kaart gebracht en geactualiseerd en beschreven. Het resultaat van de CO₂ reductiemaatregelen wordt twee jaarlijks beoordeeld op de geformuleerde doelstellingen aan de hand van de CO₂-emissie inventaris. Waar nodig worden de maatregelen of doelstellingen aangepast. Dit in afstemming met het MVO-team en algemeen directeur. De drie geneste stuurcycli van controles is weergegeven in Figuur 4.

Figuur 4. Stuurcycli controles CO₂-team bij HKV.

5.1.1 Onafhankelijke collegiale check

Twee keer per jaar wordt een controle uitgevoerd door een onafhankelijke collega: op de jaarlijkse en halfjaarlijkse emissie-inventaris. Hierbij worden de brongegevens, berekeningsmethode en de rapportage van de inventaris gecontroleerd.

De bevindingen worden vastgelegd in een apart verslag en vervolgens verwerkt in de definitieve versies van de rapportages over de inventarissen. De onafhankelijke collegiale check wordt uitgevoerd door Jakolien Leenders.

Eisen aan de onafhankelijke collega

Aan de collega die de onafhankelijke collegiale controle uitvoert wordt de eis gesteld onafhankelijkheid te zijn en niet betrokken te zijn geweest bij het opstellen van de CO₂-emissie inventaris. We rouleren deze taak zoveel mogelijk om zoveel mogelijk collega's in aanraking te laten komen met de CO₂-prestatieladder en om het bewustzijn van de bronnen van CO₂-emissie van HKV te vergroten.

5.1.2 Interne audit

Jaarlijks wordt een interne audit uitgevoerd over:

- De onderdelen reductie, communicatie, en participatie worden jaarlijks geaudit in de interne audit. Een andere (senior) collega, ervaren met audits, interviewt de energiemanager en controleert relevante documenten, zoals het Energiemanagement Actieplan.
- De interne auditor controleert niet de emissie-inventaris zelf, maar in het interview komt het proces/de stuurcyclus rond de onafhankelijke collegiale controle wel aan de orde.
- Na de interne audit worden de bevindingen verwerkt en worden waar nodig processen aangepast. Eventuele aanpassingen worden doorgevoerd en vastgelegd in een logboek dat bij het audit-verslag wordt opgeslagen.

Eisen aan de (interne) auditor

De rol van de interne auditor rouleert zo weinig mogelijk. Het is niet eenvoudig om snel een overzicht te krijgen rond alle documenten en processen van de CO₂-prestatieladder. De audit wordt effectiever naarmate de auditor meer in het onderwerp zit en het overzicht heeft.

Het is een eis dat de interne auditor een senior collega is met ervaring op het gebied van certificering, audits en stuurcycli. Hij/zij moet ook bekend zijn met de normen van de CO₂-prestatieladder. Daarbij is het de verantwoordelijkheid van het energieteam om de interne auditor op de hoogte te stellen van wijzigingen in het handboek. De interne auditor dient onafhankelijk te zijn en dus geen deel uit te maken van het energieteam.

Zo lang mogelijk vragen we dezelfde collega hiervoor (nu Dorien Honingh). Als het moment daar is dat deze rol moet worden overgenomen benaderen we een collega met een soortgelijk profiel.

5.1.3 Externe audit

In de externe audit komen alle onderdelen van de CO₂-prestatieladder aan de orde, dus ook de eerdergenoemde stuurcycli. De bevindingen worden, net als bij de interne audit, verwerkt. Eventuele aanpassingen worden doorgevoerd en vastgelegd in een logboek dat bij het audit-verslag wordt opgeslagen.

5.2 Meldingendatabase

Tijdens de controle-momenten die voorkomen in de stuurcyclus (zelfevaluatie, interne/externe audits, collegiale check, directiebeoordeling) komen hoogstwaarschijnlijk fouten en verbeterpunten naar voren op allerlei vlakken. Hier bestaat een parallel met de stuurcyclus rond de kwaliteitsnorm (ISO9001). Daarom hebben we het model van de door HKV gehanteerde

kwaliteitsdatabase overgenomen in een meldingen database⁴. Hierbij worden alle meldingen bijgehouden die naar voren komen uit alle bovenstaande controlemomenten, plus eventuele suggesties door andere werknemers. Alle meldingen worden geregistreerd met een oorzaakanalyse, mogelijke oplossingen, actiepunten, en maximale behandeltermijn. Vervolgens wordt de status en opvolging van al deze meldingen ook geregistreerd.

5.3 Afwijkingen, corrigerende en preventieve maatregelen

Indien de benoemde CO₂ reductiemaatregelen niet het beoogde resultaat opleveren kunnen de doelstellingen en de maatregelen bijgestuurd worden of desgewenst kunnen er corrigerende of preventieve maatregelen getroffen worden. Dit gebeurt in overleg met het MVO-team en algemeen directeur. Verslagen van de overleggen van dit team zijn te vinden op de algemene schijf.

5.4 Directiebeoordeling

Elk jaar evalueert de directie het CO₂ beleid van HKV. In de directiebeoordeling wordt gekeken naar de effectiviteit van het energiebeleid en of bijsturing noodzakelijk is. Input voor deze beoordeling is:

- De rapportages van de emissie inventaris;
- Resultaten van interne audits en audits gedaan door de ladder CI;
- Status van vervolgmaatregelen van vorige directiebeoordelingen;
- Aanbevelingen voor verbetering.

De output bestaat tenminste uit:

- Verbetering van de doeltreffendheid van het managementsysteem en bijbehorende processen;
- Een analyse van de waarschijnlijkheid van het gaan halen van eerder intern/extern gepubliceerde reductiedoelstellingen.

⁴ V:\Gegevens\MVO\CO2-prestatieladder\CO2_Energiemanagementsysteem\Meldingendatabase\meldingendatabase.xlsx

6 Planning en tijdbesteding

6.1 Planning

De planning van de activiteiten zoals in hoofdstuk 4 en 5 beschreven is opgenomen in Tabel 10. Naast deze activiteiten wordt incidenteel, maar tenminste bij het opnieuw opstellen van reductiedoelstellingen het energiemangementplan aangepast.

Tabel 10. Reguliere activiteiten.

Richtlijn per maand	Activiteit
Februari/maart	Jaarlijkse emissie-inventaris over het voorgaande jaar. Inclusief onzekerheden en directiebeoordeling
Februari/maart	Energie-beoordeling
Maart/april	Jaarverslag opstellen vorig jaar Jaarplan opstellen komend jaar Invullen maatregellijst SKAO
Februari/Maart	Onafhankelijke collegiale check* (in 2020 voor behalen certificeren eenmalig extra)
Maart	Zelfevaluatie
Maart/april	Interne audit
Maart/april	Directie-beoordeling
Maart/april	Externe audit
Juli/augustus	Halfjaarlijkse emissie-inventaris
September	Onafhankelijke collegiale check* (bij behalen certificeren eenmalig extra)
September/oktober	Communicatieplan
September/oktober	Participatieplan
Ten minste 2 x per jaar	Mededelingen tijdens plenair kwartaaloverleg (minstens 2 van de 4)
Ten minste 4 x per jaar	Overleg CO ₂ -team. Met op de agenda in elk geval: ten minste eenmaal het bespreken van mogelijkheden tot participatie en indien er nieuwe kansen en maatregelen zijn deze doorspreken en de status in het maatregelen- en kansenregister aanpassen.

6.2 Tijdbesteding

In totaal worden voor alle activiteiten rondom de CO₂-prestatieladder per jaar 30 dagen vrijgemaakt. In het jaarplan wordt deze tijdbesteding gespecificeerd. Voor invalshoek D (participatie) gaan we uit van 4 dagen per jaar om aangesloten te zijn bij de genoemde initiatieven. De verdeling daarover wordt bepaald op basis van hoeveel HKV op dat moment kan bijdragen. Het bedrag in euro's, dat equivalent is aan 4 dagen, hangt af van het uurtarief van de betrokken personen. Gemiddeld komt die 4 dagen neer op ongeveer 4.000,- euro.

Bijlagen

A Referentietabel NEN-EN ISO 50.001

In onderstaande tabel wordt door middel van een paragraafnummer de koppeling weergegeven tussen de rapporteringseisen van NEN 50001 en de weergave in het energiemangement actieplan.

ISO50.001	Handboek CO ₂ prestatieladder
4: Context van de organisatie	
4.1 Inzicht in de organisatie en haar context	Hoofdstuk 2
4.2 Inzicht in de behoeften en verwachtingen van belanghebbenden	Hoofdstuk 4, rollen en taken
4.3 Het toepassingsgebied van het energiemangementsysteem vaststellen	Hoofdstuk 2 en in emissive-inventaris de boundaries van de organisatie.
4.4 Energiemangementsysteem	het hele handboek
5: Leiderschap	
5.1 Leiderschap en betrokkenheid	Hoofdstuk 4, rollen en taken
5.2 Beleid	Hoofdstuk 2, paragraaf 2.3
5.3 Rollen, verantwoordelijkheden en bevoegdheden binnen de organisatie	Hoofdstuk 4, paragraaf 4.1
6: Planning	
6.1 Acties om risico's en kansen op te pakken	Hoofdstuk 2, paragraaf 2.3
6.2 Kwaliteitsdoelstellingen en de planning om ze te bereiken	Hoofdstuk 3 en hoofdstuk 6.
6.3 Energiebeoordeling	Apart document bij emissive-inventaris
6.4 Energieprestatie-indicatoren	Hoofdstuk 4, paragraaf 4.2.1
6.5 Referentie energiegebruik	Hoofdstuk 3, paragraaf 3.1
6.6 Planning voor het verzamelen van energiegegevens.	Hoofdstuk 4, paragraaf 4.2
7: Ondersteuning	
7.1 Middelen	Hoofdstuk 4
7.2 Competentie	Hoofdstuk 4
7.3 Bewustzijn	Hoofdstuk 4
7.4 Communicatie	Hoofdstuk 4, paragraaf 4.3 en communicatieplan
7.5 Gedocumenteerde informatie	Hoofdstuk 4, paragraaf 4.6
8: Uitvoering	
8.1 Operationele planning en beheersing	Hoofdstuk 6
9: Evaluatie van de prestaties	
9.1 Monitoren, meten, analyseren en evalueren	Hoofdstuk 5
9.2 Interne audit	Hoofdstuk 5
9.3 Directiebeoordeling	Hoofdstuk 5
10: Verbetering	
10.1 Afwijkingen en corrigerende maatregelen	Hoofdstuk 5
10.3 Continue verbetering	Hoofdstuk 2 en Hoofdstuk 5

B Register potentiële maatregelen

Scope 1: Directe emissie	
1.1: Stationaire verbrandingsapparatuur (CV-ketels)	
	<ul style="list-style-type: none"> Onderzoek naar effectiviteit zonneboiler
	<ul style="list-style-type: none"> Inzicht in best / slechtst presterende automobilisten (brandstofverbruik)
1.2: Gebruik eigen wagenpark	
	<ul style="list-style-type: none"> Green Driver challenge (onderlinge competitie zuinig rijden)
	<ul style="list-style-type: none"> Meenemen van woonplaats medewerkers bij selectie voor projecten
	<ul style="list-style-type: none"> Low Car Diet (zo min mogelijk gebruik maken van auto's)
Scope 2: Indirecte emissie	
2.1: Elektriciteitsgebruik	
Business travel	
3.1: Privé auto's voor zakelijk verkeer	
	<ul style="list-style-type: none"> Green Driver challenge (onderlinge competitie zuinig rijden)
	<ul style="list-style-type: none"> Meenemen van woonplaats medewerkers bij selectie voor projecten
	<ul style="list-style-type: none"> Low Car Diet (zo min mogelijk gebruik maken van auto's)

Hoofdkantoor

HKV lijn in water BV
Botter 11-29
8232 JN Lelystad

Nevenvestiging

Informaticalaan 8
2628 ZD Delft

Nevenvestiging

Berkenweg 7
3818 LA Amersfoort

0320 294242
info@hkv.nl
www.hkv.nl